

III. Hospodaření územních rozpočtů za 1. pololetí 2009

Hospodaření územních rozpočtů, tj. rozpočtů krajů, obcí, dobrovolných svazků obcí a regionálních rad regionů soudržnosti, probíhalo v odlišných ekonomických podmínkách nežli předpokládal státní rozpočet na rok 2009. Pokles výkonnosti ekonomiky a tím i daňových příjmů státního rozpočtu se promítl ve snížení inkasa daňových příjmů rozpočtů obcí a krajů. Na rozdíl od předchozích let, kdy rozpočty územně samosprávných celků mohly počítat s každoročním poměrně dynamickým nárůstem sdílených daňových příjmů, dochází k propadu těchto příjmů nejen ve srovnání s předpoklady rozpočtu, ale i ve srovnání s pololetím minulého roku. To pro obce a kraje znamená výraznou změnu v podmínkách hospodaření, neboť daňové příjmy představují významný zdroj financování jejich činnosti.

V hospodaření územních rozpočtů v tomto roce se částečně promítají i některé změny v oblasti daňové legislativy. Jde jak o změny přijaté v souvislosti s opatřeními vlády ke zmírnění dopadů poklesu výkonnosti ekonomiky, tak změny v oblasti daně z nemovitostí a daně z přidané hodnoty, které byly přijaty v předchozích dvou letech.

Z hlediska opatření ke zmírnění negativních dopadů krize přijatých vládou v rámci tzv. Národního protikrizového plánu se rozpočtů územních samosprávných celků dotýká především rozhodnutí o odpuštění záloh na daň z příjmů fyzických osob z podnikání a záloh podnikatelům zaměstnávajícím maximálně pět osob, které se prostřednictvím sdílených daní projeví zejména u obcí, u kterých dochází k alokaci 30 % daně z příjmu fyzických osob ze samostatné výdělečné činnosti podle místa bydliště plátce.

V roce 2009 se v rozpočtech obcí poprvé projeví v plném rozsahu dopad novely zákona o dani z nemovitostí, která mimo jiné umožnila obcím stanovit obecně závaznou vyhláškou pro všechny nemovitosti na území celé obce jeden místní koeficient modifikující výslednou daň (ve výši 2, 3, 4 nebo 5). Tímto koeficientem se vynásobí daňová povinnost poplatníka za jednotlivé druhy pozemků, staveb, samostatných nebytových prostorů a za byty, popřípadě jejich soubory, s výjimkou některých zemědělských pozemků. Obce tak získaly možnost významněji ovlivňovat výši tohoto výlučného daňového příjmu obcí. Podle předběžných šetření ve zdaňovacím období 2009 tuto možnost využilo zhruba 6 % obcí.

Od 1. ledna 2009 nabyla účinnost novela zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, kterou se mimo jiné mění také podmínky, za nichž se obce stávají plátcí daně z přidané hodnoty. Pro obce se mění především způsob stanovení obratu pro účely registrace k DPH a pojetí osoby identifikované k dani. Dopady novely z hlediska počtu obcí, které se nově staly plátcí daně z přidané hodnoty, a zejména výše odvodů daně, nelze prozatím za období 1. pololetí souhrnně kvantifikovat.

Pokud jde o strukturu transferů poskytovaných územně samosprávným celkům ze státního rozpočtu nedošlo oproti předcházejícímu roku k významnějším změnám. V rámci transferů poskytovaných územním samosprávným celkům z kapitoly Všeobecná pokladní správa, zůstávají pro rok 2009 zachovány finanční vztahy státního rozpočtu k rozpočtům krajů, k rozpočtům obcí a k rozpočtu hl. m. Prahy (příloha č. 5, 6 a 7 k zákonu o státním rozpočtu na rok 2009), přičemž objem dotací a příspěvků v nich obsažených byl pro rok 2009 valorizován o 3%. Mimo tyto (tzv. souhrnné) finanční vztahy zůstává v kapitole VPS zachována i struktura transferů poskytovaných v rámci tzv. dalších prostředků pro ÚSC. Ve srovnání s předchozím rokem byly v rozpočtu na rok 2009 posíleny prostředky na výkon přenesené působnosti zajišťované obcemi o 250 mil. Kč k řešení asymetrie v míře krytí výdajů na výkon státní správy.

Nejdůležitějšími kapitolami státního rozpočtu, z nichž je financována činnost územních samosprávných celků, zůstávají kapitoly Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstva práce a sociálních věcí.

Územní rozpočty byly pro rok 2009 koncipovány jako rozpočty přebytkové a to v souhrnu o 8,4 mld. Kč. Přebytek byl predikován u obcí (+ 6,7 mld. Kč) a u krajů (+ 1,9 mld. Kč), a to s ohledem na předpokládaný příznivý růst vlastních příjmů obcí a krajů. Naproti tomu v případě rozpočtů dobrovolných svazků obcí byl predikován mírný deficit (- 0,2 mld. Kč), rozpočtové hospodaření regionálních rad regionů soudržnosti bylo koncipováno jako vyrovnané. Tyto údaje se odvíjely od předpokládaného růstu HDP ve výši 4,8 %.

Od prvních měsíců letošního roku se vývoj hospodaření územních rozpočtů výrazně odlišuje od předpokladů rozpočtu. Do hospodaření obcí a krajů se promítá nepříznivý vývoj ekonomiky a z toho plynoucí nepříznivý vývoj inkasa daňových příjmů. Aktuální daňová

predikce (odpovídající očekávanému meziročnímu poklesu HDP o 4,3 %) počítá s celoročním propadem inkasa daňových příjmů obcí a krajů. Lze proto očekávat, že územní rozpočty jako celek uzavřou v tomto roce své hospodaření schodkem, na kterém se budou podílet především obce a kraje. V hospodaření dobrovolných svazků obcí se změna salda oproti schválenému státnímu rozpočtu nepředpokládá, hospodaření regionálních rad regionů soudržnosti by mělo být vyrovnané.

Negativní vývoj daňových příjmů bude mít vliv i na výši a strukturu realizovaných výdajů obcí a krajů ve druhém pololetí roku. Lze však předpokládat, že snaha krajů a obcí o dosažení maximálních úspor na výdajové straně rozpočtu částečně zmírní dopady nepříznivého inkasa daňových příjmů na saldo hospodaření územních rozpočtů. Rovněž lze očekávat, že k dorovnání propadu daňových příjmů zapojí kraje a obce finanční prostředky uspořené v minulých letech, těmito opatřeními by se mohl predikovaný schodek částečně zmírnit.

* * *

V souvislosti s následujícím textem popisujícím výsledky hospodaření územních rozpočtů je **nezbytné upozornit, že souhrnné údaje nezahrnují výsledky hospodaření města Brna za 2. čtvrtletí 2009**, neboť Ministerstvo financí je v době zpracování Zprávy nemělo k dispozici. V důsledku problémů při zavádění agendového informačního systému na Magistrátu města Brna dodalo město pro souhrnné zpracování výsledků údaje pouze za 1. čtvrtletí a současně požádalo ředitele KÚ Jihomoravského kraje o prodloužení termínu k odevzdání výkazu za 2. čtvrtletí do 31. srpna 2009. Vzhledem k tomu, že se jedná o velké magistrátní město (v roce 2008 hospodařilo s příjmy 13,3 mld. Kč a výdaji 12,7 mld. Kč), je vliv na souhrnné výsledky poměrně významný. Na základě výsledků v jednotlivých čtvrtletích loňského roku odhaduje Ministerstvo financí, že na straně příjmů i výdajů se jedná o „výpadek“ zhruba 3,0 mld. Kč.

Hodnocení plnění příjmů a výdajů krajů, obcí, dobrovolných svazků obcí a regionálních rad regionů soudržnosti za 1. pololetí 2009 je provedeno samostatně k rozpočtu po změnách (dále jen k rozpočtu).

1. Celkové výsledky hospodaření krajů, obcí, dobrovolných svazků obcí a regionálních rad regionů soudržnosti

Kraje, obce, dobrovolné svazky obcí (dále jen DSO) a regionální rady regionů soudržnosti (dále jen regionální rady) přijaly v průběhu 1. pololetí do svých rozpočtů **příjmy** v celkové výši **210,4 mld. Kč**, což představuje plnění předpokladů rozpočtu 49,3 %. Ve srovnání se stejným obdobím předchozího roku se příjmy zvýšily o 2,8 mld. Kč a jednalo se tak o nejnižší nárůst příjmů mezi srovnatelným obdobím v uplynulých letech (např. mezi pololetím roku 2008 a 2007 vzrostly příjmy územních rozpočtů o 25,0 mld. Kč).

Příjmy obcí a DSO tvořily 60,4 % celkových příjmů územních rozpočtů, což znamená snížení tohoto podílu oproti pololetí minulého roku o 2,1 procentního bodu. Ve vývoji příjmů obcí se projevila těsnější závislost jejich rozpočtů na vývoji sdílených daňových příjmů.

Tabulka č. 1

Bilance příjmů a výdajů územních rozpočtů k 30.6.2009
(po konsolidaci) ^{*/}

(v mil. Kč)

	územní rozpočty celkem				stupně územních rozpočtů skutečnost k 30.6.2009		
	skutečnost k 30.6.2008	rozpočet 2009 po změnách	skutečnost k 30.6.2009	% plnění rozpočtu	obce a DSO	kraje	RRRS
Příjmy celkem	207 592,0	426 684,5	210 416,2	49,3	127 103,9	83 415,5	5 772,3
z toho:							
Daňové příjmy	98 472,9	223 800,0	92 815,3	41,5	70 541,4	22 273,9	.
Nedaňové příjmy	13 570,3	28 750,0	14 166,5	49,3	13 048,0	1 569,3	22,6
Kapitálové příjmy	7 092,1	14 000,0	6 202,2	44,3	5 930,8	271,3	0,1
Přijaté transfery	88 482,5	160 134,5	97 314,0	60,8	37 588,4	59 301,2	5 749,6
Výdaje celkem	169 466,4	418 254,6	181 766,9	43,5	116 588,9	67 112,8	4 000,8
z toho:							
Běžné výdaje	141 497,4	310 088,1	148 317,5	47,8	89 401,4	60 789,1	307,1
Kapitálové výdaje	27 969,0	108 166,5	33 449,4	30,9	27 187,5	6 323,7	3 693,7
Saldo příjmů a výdajů	38 125,6	8 429,9	28 649,3	.	10 515,5	16 302,7	1 771,5

Poznámka:

Z důvodu konsolidace, jejímž smyslem je očistit údaje o rozpočtu nebo skutečnosti peněžních operací o interní přesuny peněžních prostředků uvnitř jednotky nebo mezi jednotkami na úrovni sumářů, za které se operace sledují, je součet na úrovni republiky odlišný od součtu jednotlivých úrovní, tj. obcí a DSO, krajů a regionálních rad.

Příjmové, výdajové a finanční operace, které jsou předmětem konsolidace spolu s uvedením úrovně, na které se konsolidace provádí, stanovuje vyhláška č. 22/2007 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva financí č. 16/2001 Sb., o způsobu, termínech a rozsahu údajů předkládaných pro hodnocení plnění státního rozpočtu, rozpočtů státních fondů a rozpočtů územních samosprávných celků, ve znění pozdějších předpisů.

Zdrojem financování činnosti krajů byly především transfery ze státního rozpočtu, ze státních fondů a z rozpočtů regionálních rad, které v souhrnu tvořily 70,5 % celkových příjmů krajů, daňové příjmy se na celkových příjmech krajů podílely ve výši 26,7 %. Naproti tomu u obcí a DSO představují daňové příjmy nejvýznamnější zdroj jejich financování. Ve sledovaném období tvořily daňové příjmy 55,5 % celkových příjmů obcí a DSO, transfery ze státního rozpočtu, ze státních fondů, od krajů a regionálních rad se na jejich celkových příjmech podílely 25,3 %. Rozhodujícím zdrojem příjmů regionálních rad byly transfery přijaté ze státního rozpočtu, které tvořily 97,6 % jejich celkových příjmů.

Opatření přijatá státem v oblasti státního rozpočtu v souvislosti s řešením nepříznivého ekonomického vývoje nijak nezasáhla do dotačních vztahů vůči územním samosprávným celkům. Při meziročním propadu daňových příjmů se tak ve srovnání s pololetím minulého roku zvýšily podíly přijatých transferů na celkových příjmech územních rozpočtů (ze 42,6 % v pololetí 2008 na současných 46,2 %).

Celkové **výdaje** územních rozpočtů činily **181,8 mld. Kč**, což znamená plnění předpokladů rozpočtu ve výši 43,5 % a meziroční nárůst výdajů o 12,3 mld. Kč. Výdaje obcí a DSO se na celkových výdajích územních rozpočtů podílely 64,1 %.

Hospodaření územních rozpočtů skončilo v 1. pololetí stejně jako v předchozích letech **přebytkem**. Jeho celková výše činila **28,6 mld. Kč**, přičemž kladného salda bylo dosaženo na všech úrovních územních rozpočtů: v rozpočtech krajů 16,3 mld. Kč, v rozpočtech obcí a DSO 10,5 mld. Kč a v rozpočtech regionálních rad 1,8 mld. Kč.

Stav finančních prostředků na bankovních účtech územních rozpočtů dosáhl ke konci sledovaného období 110,5 mld. Kč. Ve srovnání s pololetím minulého roku se jedná o zvýšení o 2,3 mld. Kč, tento přírůstek je však výrazně nižší oproti předchozím obdobím.

Tabulka č. 2

Stav finančních prostředků na bankovních účtech krajů, obcí a DSO a regionálních rad k 30.6.

	(v mld. Kč)							
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
kraje	2,1	5,4	6,1	5,3	10,1	13,0	29,3	31,5
obce a DSO	33,2	41,3	46,8	48,4	60,4	65,3	76,2	76,7
regionální rady*/	0,8	2,7	2,3
celkem	35,3	46,7	52,9	53,7	70,6	79,1	108,2	110,5

*/ regionální rady zahájily svou činnost 1.7. 2006

2. Příjmy a výdaje krajů

Celkové příjmy krajů dosáhly ve sledovaném období **83,4 mld. Kč**, což znamená plnění předpokladů rozpočtu 58,4 % a meziroční zvýšení příjmů o 4,7 mld. Kč.

Vlastní příjmy krajů, tj. daňové příjmy, nedaňové příjmy a kapitálové příjmy, činily v souhrnu 24,1 mld. Kč. Ve srovnání s pololetím předchozího roku se jejich objem snížil o 1,2 mld. Kč, což se promítlo i ve snížení podílu vlastních příjmů na celkových příjmech krajů o 3,2 procentního bodu. Transfery zaúčtované do rozpočtů krajů činily 59,3 mld. Kč, jejich podíl na financování činnosti krajů se tak zvýšil ze 67,9 % dosažených v pololetí minulého roku na současných 71,1 %.

Tabulka č. 3

Příjmy krajů v 1. pololetí 2009

(v mil. Kč)

	skutečnost k 30.6.2008	rozpočet 2009		skutečnost k 30.6.2009	% plnění rozpočtu	Index 2009/ 2008
		schválený	po změnách			
1	2	3	4	5	6	7
I. Daňové příjmy	23 164,3	53 900,0	53 900,0	22 273,9	41,3	96,2
z toho:						
daně z příjmů fyzických osob	5 896,9	13 200,0	13 200,0	5 479,2	41,5	92,9
daně z příjmů právnických osob	6 759,5	16 600,0	16 600,0	6 423,3	38,7	95,0
daň z přidané hodnoty	10 494,7	24 100,0	24 100,0	10 357,1	43,0	98,7
II. Nedaňové příjmy (po konsolidaci)	1 795,8	3 900,0	3 900,0	1 569,3	40,2	87,4
III. Kapitálové příjmy	347,7	900,0	900,0	271,3	30,1	78,0
Vlastní příjmy (po konsolidaci)	25 307,8	58 700,0	58 700,0	24 114,5	41,1	95,3
IV. Přijaté transfery (po konsolidaci)	53 418,3	86 636,0	84 235,0	59 301,2	70,4	111,0
Příjmy celkem (po konsolidaci)	78 722,8	145 336,0	142 935,0	83 415,5	58,4	106,0

Daňové příjmy krajů činily 22,3 mld. Kč a dosáhly tak 41,3 % úrovně předpokládané rozpočtem. Ve srovnání s pololetím předchozího roku byly nižší o 0,9 mld. Kč. K poklesu došlo u všech daní, které v souladu se zákonem č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní tvoří sdílené daňové příjmy rozpočtů krajů.

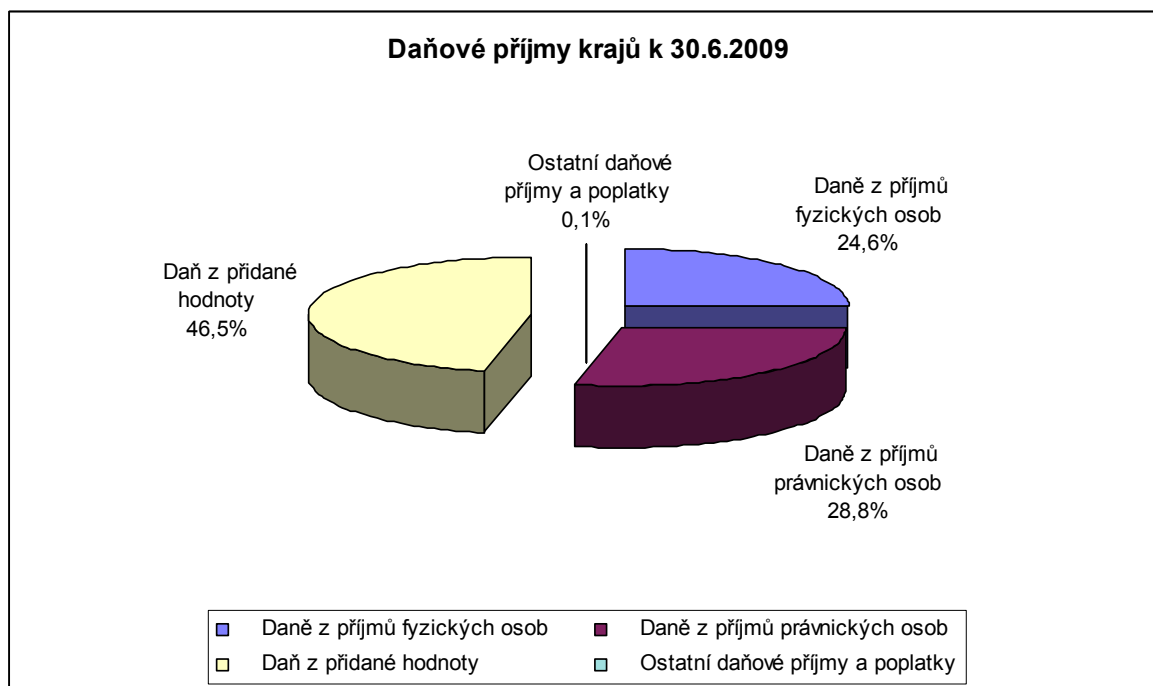
Výnos daně z příjmů fyzických osob činil 5,5 mld. Kč, což představuje 41,5 % úrovně předpokládané rozpočtem. Oproti pololetí předchozího roku jde o pokles o 0,4 mld. Kč. V rámci této daně byl největší pokles zaznamenán u daně z příjmů fyzických osob ze samostatné výdělečné činnosti, jejíž inkaso dosáhlo 0,5 mld. Kč, to je zhruba o jednu

třetinu méně nežli v pololetí předchozího roku. Výnos objemově nejvýznamnější součástí daně z příjmů fyzických osob, tj. daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků činil 4,6 mld. Kč a byl nižší proti pololetí předchozího roku o 0,2 mld. Kč. Daň z příjmů fyzických osob z kapitálových výnosů ve výši 0,4 mld. Kč zůstala zhruba na úrovni pololetí minulého roku.

Daň z příjmů právnických osob dosáhla 6,4 mld. Kč (plnění rozpočtu 38,7 %). Ve srovnání s pololetím loňského roku byl příjem z této daně nižší o 0,4 mld. Kč.

Výnos daně z přidané hodnoty, která tvoří nejvýznamnější součást daňových příjmů krajů, dosáhl 10,4 mld. Kč a proti pololetí minulého roku byl nižší o 0,1 mld. Kč. Plnění předpokladů rozpočtu činilo 43,0 %.

Graf č. 1

Nedaňové příjmy dosáhly v souhrnu 1,6 mld. Kč (40,2 % úrovně přepokládané rozpočtem) a oproti srovnatelnému období minulého roku byly nižší o 0,2 mld. Kč. Nárůst příjmů byl zaznamenán pouze u položky odvody příspěvkových organizací, které se meziročně zvýšily téměř o jednu třetinu a dosáhly 0,4 mld. Kč. Příjmy v ostatních položkách nedaňových příjmů, tj. příjmy z vlastní činnosti, příjmy z pronájmu majetku, příjmy z úroků a

příjmy z prodeje nekapitálového majetku a ostatní nedaňové příjmy, se snížily. Největší pokles byl zaznamenán u příjmů z úroků.

Kapitálové příjmy krajů byly ve srovnání s pololetím předchozího roku zhruba o jednu pětinu nižší. Dosáhly 0,3 mld. Kč, což představuje 30,1 % úrovně předpokládané rozpočtem. Příjmy z prodeje dlouhodobého majetku, které tvoří nejvýznamnější část kapitálových příjmů, se oproti pololetí předchozího roku snížily o polovinu.

Transfery představovaly jediný zdroj příjmů krajů, který v průběhu 1. pololetí zaznamenal nárůst oproti pololetí předchozího roku. Kraje přijaly do svých rozpočtů transfery v celkové výši 59,3 mld. Kč, což znamená zvýšení o 5,9 mld. Kč a plnění předpokladů rozpočtu ve výši 70,4 % Kč. Transfery určené krajům tvoří dotace obsažené ve finančním vztahu státního rozpočtu k rozpočtům krajů zahrnuté v kapitole Všeobecná pokladní správa, ostatní dotace z kapitoly Všeobecná pokladní správa, transfery z ostatních kapitol státního rozpočtu a ze státních fondů a rovněž i transfery z rozpočtů regionálních rad. Dle rozpočtové skladby se do přijatých transferů řadí také převody z vlastních fondů.

Finanční vztahy státního rozpočtu k rozpočtům krajů (příloha č. 5 k zákonu č. 475/2008 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 2009) zahrnují obdobně jako v předchozím roce pouze příspěvek na výkon státní správy v přenesené působnosti vyplývající z I. a II. fáze reformy územní veřejné správy a prostředky v souvislosti s implementací soustavy Natura 2000. Příspěvek byl pro rok 2009 stanoven v celkové ve výši 1,2 mld. Kč, ve srovnání s rokem 2008 byla jeho výše valorizována o 3 % a zároveň byl v souvislosti se zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách navýšen o 30,0 mil. Kč na zajištění inspekce kvality sociálních služeb a transferů státních dotací poskytovatelům sociálních služeb. V průběhu 1. pololetí přijaly kraje ze státního rozpočtu z kapitoly Všeobecná pokladní správa v rámci finančního vztahu 0,6 mld. Kč .

Ostatní dotace pro kraje z kapitoly Všeobecná pokladní správa jsou v rozpočtu stanoveny v celkové výši 1,9 mld. Kč. Na výdaje vedené v programech ISPROFIN je pro kraje rozpočtováno 1,6 mld. Kč (v této částce jsou zahrnuty prostředky, které byly do konce roku 2008 financované z programů reprodukce majetku kapitoly Všeobecná pokladní správa - jedná se o prostředky určené zejména na majetkové vypořádání pozemků pod silnicemi II. a III. tříd dle usnesení vlády č. 1059/2005). Zbývající objem dotací je zahrnut v ukazateli „Další

prostředky pro územní samosprávné celky“. Jde o tituly, které nelze v etapě přípravy návrhu rozpočtu rozpočtovat u konkrétních příjemců, např. prostředky na výdaje stanovené zvláštními zákony nebo dalšími právními předpisy (např. na protiradonová opatření atd.).

Kromě transferů z kapitoly Všeobecná pokladní správa byly do rozpočtů krajů převedeny v průběhu pololetí finanční prostředky z rozpočtů ostatních kapitol státního rozpočtu v celkové výši 55,5 mld. Kč, což představuje nárůst o 3,2 mld. Kč oproti pololetí předchozího roku, a dále prostředky z rozpočtů státních fondů ve výši 0,6 mld. Kč. Mimo prostředků převedených z fondů Evropské unie, které jsou od roku 2006 zahrnuty do rozpočtů příslušných kapitol státního rozpočtu, se na značném zvýšení podílejí transfery uvolněné z kapitoly Ministerstva práce a sociálních věcí v souvislosti s realizací zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, a transfery směřující do oblasti přímých nákladů na vzdělávání poskytnuté z rozpočtu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.

Tabulka č. 4

**Přehled o transferech a půjčkách přijatých krajskými úřady
ze státního rozpočtu a ze státních fondů v 1. pololetí 2009**

(v mil. Kč)

	Celkem	z toho		
		Neinvestiční	Investiční	Půjčky
Úřad vlády ČR	12,0	12,0		
Ministerstvo zahraničních věcí	0,6	0,6		
Ministerstvo obrany	2,4	2,4		
Ministerstvo práce a sociálních věcí	1 220,1	1 175,5	44,6	
Ministerstvo vnitra	104,2	104,2		
Ministerstvo životního prostředí	2,2	1,7	0,5	
Ministerstvo pro místní rozvoj	2,8	2,8		
Ministerstvo zemědělství	35,5	35,5		
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	54 069,2	54 069,2		
Ministerstvo kultury	35,2	35,1	0,1	
Ministerstvo zdravotnictví	1,8	0,3	1,5	
Státní úřad pro jadernou bezpečnost	0,2	0,2		
Národní fond	69,7	24,2	45,5	
Operace státních finančních aktiv	8,0		8,0	
VPS - transfery v rámci souhrn. dotač. vztahu	569,2	569,2		
VPS - ostatní transfery	109,9	109,9		
Státní fond životního prostředí	0,7	0,3	0,4	
Státní fond dopravní infrastruktury	562,6	10,1	530,6	21,9
C e l k e m	56 806,3	56 153,2	631,2	21,9

Kraje přijaly z rozpočtu **Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy** transfery ve výši 54,1 mld. Kč (v pololetí předchozího roku 51,1 mld. Kč). Rozhodující část transferů tvořily neinvestiční výdaje určené především na přímé náklady škol (platy, výdaje na učební pomůcky a školní potřeby, výdaje na další vzdělávání pedagogických pracovníků, apod.). Další prostředky byly použity v rámci programů zaměřených na rozvoj a zkvalitnění vzdělávání, na protidrogovou politiku, prevenci kriminality apod.

Z kapitoly **Ministerstva práce a sociálních věcí** byly krajům uvolněny účelové prostředky ve výši 1,2 mld. Kč. Byly určeny zejména na neinvestiční nedávkové transfery poskytované podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, na transfery na státní příspěvek zřizovatelům zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc a na aktivní politiku zaměstnanosti. Další neinvestiční prostředky byly použity v rámci operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost, který je zaměřen na snížení nezaměstnanosti a zlepšení struktury pracovních míst.

Navíc Ministerstvo práce a sociálních věcí uvolnilo příspěvkovým organizacím zřízeným kraji přímo (bez prostřednictví rozpočtu kraje), v rámci dotačního titulu „neinvestiční nedávkové transfery“ podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, finanční prostředky v celkovém objemu 1,4 mld. Kč.

Kraje dále obdržely finanční prostředky z kapitoly **Ministerstva vnitra** ve výši 0,1 mld. Kč na podporu požární ochrany podle zákona 133/1985 Sb., o požární ochraně.

Na financování dopravní infrastruktury poskytl krajům **Státní fond dopravní infrastruktury** prostředky v celkovém objemu 0,6 mld. Kč, jednalo se především o investiční prostředky, které směřovaly na výstavbu a obnovu silniční sítě.

Významným zdrojem financování potřeb krajů se v 1. pololetí staly i **transfery z rozpočtů regionálních rad**, dosáhly výše 2,1 mld. Kč (téměř výhradně se jednalo o transfery investiční). Z vlastních fondů převedly kraje do svých rozpočtů 0,5 mld. Kč.

Celkové výdaje krajů v průběhu pololetí činily **67,1 mld. Kč**, což představuje plnění předpokladů rozpočtu 47,6 %. Proti pololetí předchozího roku se výdaje krajů zvýšily o 5,4 mld. Kč.

Tabulka č. 5

Výdaje krajů k 30. červnu v letech 2007 - 2009

(v mil. Kč)

	2007	2008	2009	index	
				<u>2008</u> 2007	<u>2009</u> 2008
I. Běžné výdaje	54 332,2	56 578,9	60 789,1	104,1	107,4
z toho					
Platy a ostatní platby za provedenou práci	824,2	905,7	973,0	109,9	107,4
Nákup materiálu	114,9	110,1	119,1	95,8	108,2
Nákup vody,paliv,energ.,služeb a ost. nákupy	961,4	1 634,5	1 800,5	170,0	110,2
Výdaje na dopravní obslužnost	4 177,5	4 469,8	4 578,3	107,0	102,4
Neinvestiční transfery podnikatel. subjektům	1597,5	1 727,2	1 808,9	108,1	104,7
Neinvestiční transfery nezisk. a podob. org.	21 298,5	21 885,7	23 687,0	102,8	108,2
Neinvestiční transfery příspěv. a podob. org.	23 237,1	23 732,3	25 397,4	102,1	107,0
Neinvestiční transfery obyvatelstvu	62,0	36,5	244,7	58,9	670,4
II. Kapitálové výdaje	4 498,9	5 148,0	6 323,7	114,4	122,8
z toho:					
Investiční nákupy a související výdaje	2 149,7	2 447,8	3 850,6	113,9	157,3
Investiční transfery podnikatel. subjektům	355,9	436,9	183,3	81,0	42,0
Investiční transfery nezisk. a podobným org.	59,8	122,0	54,0	204,0	44,3
Investiční transfery příspěvk. organizacím	1 154,4	1 009,9	1 339,4	87,5	132,6
Výdaje celkem	58 831,1	61 726,9	67 112,8	104,9	108,7

Běžné výdaje, které představují rozhodující část výdajů krajů, činily 60,8 mld. Kč a proti pololetí 2008 se zvýšily o 4,2 mld. Kč. Objemově nejvýznamnějšími položkami jsou neinvestiční transfery příspěvkovým a podobným organizacím, které ve sledovaném období dosáhly 25,4 mld. Kč (jedná se zejména o transfery pro školské právnické osoby zřizované kraji, pro veřejná zdravotnická zařízení a zařízení sociální péče, veřejné výzkumné instituce a další příspěvkové organizace, jejichž zřizovatelem jsou kraje) a dále neinvestiční transfery neziskovým a podobným organizacím, které činily 23,7 mld. Kč. Nárůst výdajů v obou položkách se pohyboval v intervalu 1,7 – 1,8 mld. Kč.

Výrazné zvýšení, více než šestinásobné, zaznamenaly výdaje ve skupině neinvestiční transfery obyvatelstvu, které dosáhly výše 0,2 mld. Kč. K nárůstu došlo v této skupině na položce „dary obyvatelstvu“. Růst těchto výdajů vykázala převážná většina krajů, lze proto předpokládat, že souvisí se způsobem zaúčtování úhrady regulačních poplatků ve zdravotnictví.

Výdaje krajů na dopravní obslužnost dosáhly 4,6 mld. Kč a ve srovnání s pololetím minulého roku vzrostly o 0,1 mld. Kč. Mírný nárůst zaznamenaly rovněž výdaje na platy a ostatní platby za provedenou práci, které činily 1,0 mld. Kč. Výdaje na nákup vody, paliv, energie, služeb a ostatní nákupy činily 1,8 mld. Kč a byly tak oproti pololetí předchozího roku vyšší o 0,2 mld. Kč.

Kapitálové výdaje krajů vzrostly ve srovnání s pololetím předchozího roku o více než jednu pětinu. Dosáhly 6,3 mld. Kč, což představuje zvýšení o 1,2 mld. Kč. Růst výdajů byl koncentrován do položek Investiční nákupy a související výdaje (zvýšení o 1,4 mld. Kč) a investiční transfery příspěvkovým organizacím (zvýšení o 0,3 mld. Kč). V ostatních skupinách, tj. nákup akcií a majetkových podílů, investiční transfery podnikatelským subjektům a investiční transfery neziskovým a podobným organizacím se investiční výdaje naopak snížily o více než o polovinu.

3. Příjmy a výdaje obcí a DSO

Celkové příjmy obcí a DSO (dále jen příjmy obcí) dosáhly ve sledovaném období **127,1 mld. Kč** a byly tak o 2,7 mld. Kč nižší nežli v pololetí minulého roku; plnění rozpočtu činilo 44,6 %.

Na meziročním poklesu příjmů se podílel především propad příjmů ze sdílených daní, které představují nejdůležitější zdroj financování aktivit obcí. Podíl daňových příjmů na celkových příjmech obcí činil 55,5 %, zatímco v předchozím srovnatelném období to bylo 58,0 %. Pokles zaznamenaly rovněž kapitálové příjmy obcí, které se na celkových příjmech podílely 4,7 % (v předchozím pololetí 5,2 %). V rámci vlastních příjmů zaznamenaly nárůst pouze nedaňové příjmy, jejichž podíl na celkových příjmech dosáhl 10,3 %. V souhrnu se vlastní příjmy obcí podílely na jejich celkových příjmech ve výši 70,4% (v pololetí minulého roku to bylo 72,8 %). Ve financování obcí tak posílila váha přijatých transferů.

Daňové příjmy obcí dosáhly 70,5 mld. Kč, což představuje 41,5 % úrovně předpokládané rozpočtem, ve srovnání s pololetím minulého roku se objem daňových příjmů snížil o 4,8 mld. Kč.

Největší pokles zaznamenal výnos daně z příjmů fyzických osob, který činil 14,9 mld. Kč, tj. o 2,7 mld. Kč méně nežli v pololetí minulého roku. Plnění předpokladů rozpočtu dosáhlo pouze 35,0 %.

Tabulka č. 6

Příjmy obcí a DSO v 1. pololetí 2009

(v mil. Kč)

Ukazatel	skutečnost k 30.6.2008	rozpočet 2009		skutečnost k 30.6.2009	% plnění rozpočtu	Index 2009/ 2008
		schválený	po změnách			
1	2	3	4	5	6	7
I. Daňové příjmy	75 308,6	169 900,0	169 900,0	70 541,4	41,5	93,7
z toho:						
Daně z příjmů fyzických osob	17 580,0	42 500,0	42 500,0	14 894,4	35,0	84,7
Daně z příjmů právnických osob	21 037,7	46 400,0	46 400,0	20 006,9	43,1	95,1
Daň z přidané hodnoty	25 844,3	60 400,0	60 400,0	24 797,0	41,1	95,9
Daně a poplatky z vybr. činností a	8 130,5	14 200,0	14 200,0	7 494,8	52,8	92,2
Daň z nemovitosti	2 713,6	6 400,0	6 400,0	3 345,7	52,3	123,3
II. Nedaňové příjmy (po konsolidaci)	12 353,6	25 700,0	25 700,0	13 048,0	50,8	105,6
III. Kapitálové příjmy	6 744,4	13 100,0	13 100,0	5 930,8	45,3	87,9
Vlastní příjmy (po konsolidaci)	94 406,6	208 700,0	208 700,0	89 520,2	42,9	94,8
IV. Přijaté transfery (po konsolidaci)	35 365,8	67 542,7	76 534,0	37 588,4	49,1	106,3
Příjmy celkem (po konsolidaci)	129 752,0	276 242,7	285 234,0	127 103,9	44,6	98,0

V rámci daní z příjmů fyzických osob došlo k největšímu propadu u daně z příjmů fyzických osob ze samostatné výdělečné činnosti, která dosáhla 2,2 mld. Kč, což představuje 57,6 % úrovně předchozího roku (plnění rozpočtu 20,2 %). Vedle vlivu poklesu výkonnosti ekonomiky lze předpokládat i působení opatření přijatého v rámci Národního protikrizového plánu, které umožňuje fyzickým osobám s příjmy z podnikání a podnikatelům zaměstnávajícím maximálně pět osob prominout povinnost platit zálohy na daň z příjmu. Tento krok, který má napomoci udržet zaměstnanost hlavně v menších firmách, se na druhé straně dotýká právě výše příjmů obecních rozpočtů. Zálohy na daň z příjmu tvoří důležitou položku v rozpočtech obcí, se kterou však nyní obce nemohou v původně předpokládaném rozsahu počítat. Obce o daňové inkaso nepřijdou, podnikatelé budou muset svou daňovou povinnost uhradit v příštím roce, pro letošní rok se však může pokles těchto příjmů negativně projevit v hospodaření některých obcí.

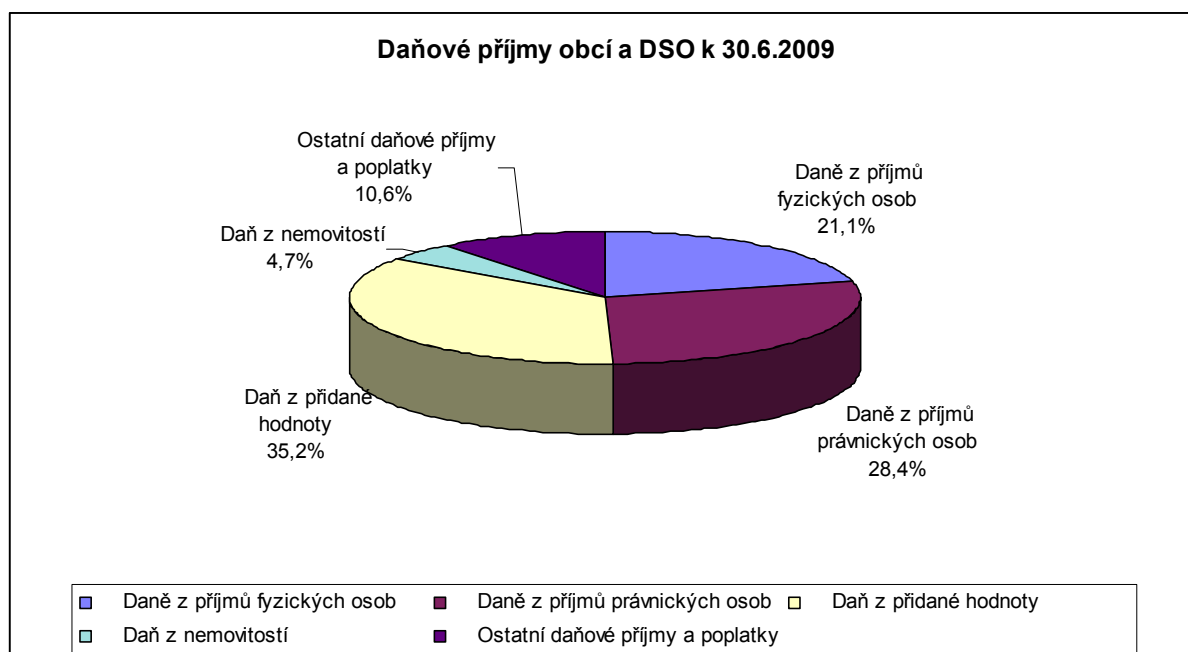
Výnos daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků dosáhl 11,8 mld. Kč a byl tak o 1,0 mld. Kč nižší oproti pololetí předchozího roku, plnění rozpočtu činilo 39,6 %.

Daň z příjmů fyzických osob z kapitálových výnosů, která zahrnuje daně z úroků, dividend a jiných kapitálových výnosů a daně z příjmů vybírané srážkou podle zvláštní sazby, byla zaúčtována ve výši 1,0 mld. Kč a ve srovnání s předchozím pololetím se mírně snížila.

Daň z příjmů právnických osob dosáhla 20,0 mld. Kč, což znamená meziroční pokles o 1,0 mld. Kč, z toho daň z příjmů právnických osob činila 14,8 mld. Kč (zahrnuje daň ze zisku a kapitálových výnosů) a daň z příjmů právnických osob za obce, kdy poplatníkem je obec 5,2 mld. Kč (jedná se o podnikatelské aktivity obcí, kdy obce jsou plátcí daně, daň neodvádějí, pouze ji promítají ve svém účetnictví). U každé z těchto daní došlo oproti pololetí předchozího roku ke snížení v rozsahu zhruba 0,5 mld. Kč.

Výnos daně z přidané hodnoty, která tvoří objemově nejvýznamnější daňový příjem obcí, dosáhl 24,8 mld. Kč. Proti pololetí minulého roku se výnos daně snížil o 1,0 mld. Kč (plnění rozpočtu 41,1 %).

Graf. č. 2

Daně a poplatky z vybraných činností a služeb dosáhly v souhrnu 7,5 mld. Kč a ve srovnání s pololetím předchozího roku byly nižší o 0,6 mld. Kč. V rámci této skupiny představují největší objem poplatky a odvody v oblasti životního prostředí (zahrnují například poplatky za vypouštění odpadních vod do vod povrchových, poplatky za znečišťování ovzduší, poplatky za uložení odpadů, odvody za odnětí zemědělského půdního fondu, poplatky za odnětí pozemků plnění funkce lesa, poplatky za likvidaci komunálního odpadu, registrační a evidenční poplatky za obaly, ostatní poplatky a odvody v oblasti životního prostředí). Ve sledovaném období jejich výše dosáhla 3,8 mld. Kč, a zůstala tak na úrovni předchozího roku.

Do skupiny patří dále místní poplatky z vybraných činností a služeb. Jedná se o poplatky za účelem zdanění, často i regulace, určitých aktivit, či vyjadřující místní specifika (například poplatky za provozovaný výherní hrací přístroj, poplatky za užívání veřejného prostranství, poplatky ze psů, poplatky za lázeňský a rekreační pobyt, poplatky za ubytovací kapacity, poplatky ze vstupného). Obce zaúčtovaly poplatky v celkové výši 1,3 mld. Kč, což znamená mírné snížení oproti pololetí minulého roku.

Objem ostatních odvodů z vybraných činností a služeb dosáhl 0,9 mld. Kč a zůstal tak na úrovni pololetí předchozího roku. Rozhodující část těchto příjmů představuje odvod části výtěžku z provozování loterií a jiných podobných her na veřejně prospěšné účely.

Součástí skupiny daní a poplatků z vybraných činností a služeb jsou rovněž správní poplatky, tj. poplatky stanovené zákonem o správních poplatcích za správní úkony, jehož výsledkem jsou vydaná povolení a rozhodnutí. Příjem obcí z těchto poplatků se ve srovnání s pololetím předchozího roku snížil zhruba o jednu čtvrtinu a dosáhl 1,5 mld. Kč.

V rámci třídy daňových příjmů byl zaznamenán meziroční nárůst příjmů pouze u jedné daně, a to daně z nemovitostí, která představuje výlučný daňový příjem obcí. Výnos daně dosáhl 3,3 mld. Kč, což znamená meziroční přírůstek o 0,6 mld. Kč (mezi pololetími roku 2008 a 2007 činil přírůstek 0,1 mld. Kč). Lze proto předpokládat, že se v inkasu daně projevil dopad novely zákona č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitostí, přijaté v roce 2007, která umožnila obcím mj. stanovit místní koeficient podle § 12 zákona o dani z nemovitostí a zároveň stanovila jako nejnižší hodnotu koeficientu výši 1,0.

Nedaňové příjmy obcí dosáhly 13,0 mld. Kč, což znamená meziroční zvýšení o 0,7 mld. Kč (plnění rozpočtu 50,8 %).

Nejvýznamnější složku nedaňových příjmů představují příjmy z pronájmu majetku, jedná se především o příjmy z nájemného samostatných pozemků, z nájemného budov a jejich částí a z pronájmu movitých věcí (stroje, zařízení, dopravní prostředky). Jejich celková výše dosáhla 4,7 mld. Kč, což proti srovnatelnému pololetí znamená mírný nárůst o 0,1 mld. Kč.

Příjmy z vlastní činnosti obcí činily 2,9 mld. Kč (proti pololetí minulého roku o 0,1 mld. Kč méně). Jedná se o skupinu příjmů z poskytování služeb, případně výrobků; u obcí jsou to např. příjmy za umístování dětí v předškolních a školních zařízeních (jesle, školky, družiny, kluby), příjmy za odvoz komunálních odpadů zpoplatňovaných na základě smluvního vztahu s majiteli nemovitostí, příjmy za poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, příjmy z prodeje zboží již zakoupeného za účelem prodeje.

Příjmy z úroků zaúčtovaly obce ve výši 0,8 mld. Kč, proti pololetí minulého roku tak byly o 0,2 mld. Kč nižší.

Příjmy z prodeje nekapitálového majetku a ostatní nedaňové příjmy činily 1,6 mld. Kč. Do této skupiny spadají veškeré příjmy z prodeje majetku pořízeného z neinvestičních prostředků (např. materiálu, zásob, drobného dlouhodobé majetku), dále přijaté neinvestiční dary, přijaté pojistné náhrady, přijaté nekapitálové příspěvky a náhrady). Oproti srovnatelnému období se objem těchto příjmů zvýšil o 0,1 mld. Kč. Odvody příspěvkových organizací zůstaly na úrovni předchozího pololetí, tj 0,4 mld. Kč.

Vlastní příjmy obcí dosáhly celkové výše 89,5 mld. Kč, což znamená 42,9 % úrovně předpokládané rozpočtem. Proti pololetí předchozího roku byly vlastní příjmy o 4,9 mld. Kč nižší a poprvé od roku 2002, byl zaznamenán meziroční pokles vlastních příjmů obcí (přírůstky vlastních příjmů mezi pololetími se pohybovaly mezi 2,7 – 6,7 mld. Kč).

Další součástí příjmů obcí jsou **transfery**, které obce přijímají ze státního rozpočtu, ze státních fondů, z rozpočtů krajů a z rozpočtů regionálních rad, dále se dle rozpočtové skladby mezi přijaté transfery řadí i převody z vlastních fondů obcí. V hodnoceném období zaúčtovaly

obce do svých rozpočtů transfery ve výši 37,6 mld. Kč, což představuje proti pololetí předchozího roku zvýšení o 2,2 mld. Kč a plnění předpokladů rozpočtu 49,1 %.

Rozhodující část tvořily transfery ze státního rozpočtu a z rozpočtů státních fondů, které činily 30,7 mld. Kč, z rozpočtů krajů obce získaly 0,7 mld. Kč a z rozpočtů regionálních rad rovněž 0,7 mld. Kč. Zbývajících 5,4 mld. Kč převedly obce do rozpočtů z vlastních účelových fondů. Objem převodů z vlastních fondů obcí byl jen o 0,2 mld. Kč vyšší nežli v pololetí minulého roku, lze však předpokládat, že ve druhém pololetí bude zapojení prostředků z vlastních fondů obcí vyšší.

Transfery ze státního rozpočtu zahrnují dotace poskytované z kapitoly Všeobecná pokladní správa v rámci finančního vztahu státního rozpočtu k rozpočtům obcí v úhrnech po jednotlivých krajích a finančního vztahu státního rozpočtu k rozpočtu hlavního města Prahy (přílohy č. 6 a 7 zákona o státním rozpočtu), tzv. ostatní dotace v kapitole Všeobecná pokladní správa a dotace z ostatních kapitol státního rozpočtu.

Celkový objem finančních vztahů státního rozpočtu k rozpočtům obcí v úhrnech po jednotlivých krajích a k rozpočtu hl. m. Prahy poskytnutých z kapitoly Všeobecná pokladní správa byl pro rok 2009 stanoven ve výši 9,7 mld. Kč (z toho obcím bylo určeno 9,0 mld. Kč a hl. m. Praze 0,7 mld. Kč). Obsahem finančních vztahů státního rozpočtu k rozpočtům obcí v úhrnech po jednotlivých krajích zůstávají: příspěvek na školství, dotace na vybraná zdravotnická zařízení, příspěvek na výkon státní správy a dotace na výkon zřizovatelských funkcí převedených z okresních úřadů obcím. K dílčí změně došlo v průběhu pololetí pouze v rámci finančního vztahu k rozpočtu hl. m. Prahy, a to v důsledku přechodu výkonu státní sociální podpory v hl. m. Praze na Úřad práce hl. m. Prahy (zákon č. 414/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, a zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí). Finanční zdroje na výkon státní správy, které byly v zákoně o státním rozpočtu na rok 2009 rozpočtovány v kapitole Všeobecná pokladní správa státního rozpočtu a souvisely s výkonem státní sociální podpory zabezpečovaným hl. m. Prahou, byly počátkem roku 2009 převedeny do kapitoly Ministerstva práce a sociálních věcí a zároveň byl adekvátně snížen příspěvek na výkon státní správy zahrnutý v rámci souhrnného dotačního vztahu hl. m. Prahy (o 50,8 mil. Kč).

Obce a hl. město Praha přijaly v prvním pololetí v rámci finančního vztahu státního rozpočtu k rozpočtům obcí v úhrnech po jednotlivých krajích a k rozpočtu hl. m. Prahy v měsíčních splátkách celkem 4,8 mld. Kč, tj. 49,6 % ročního rozpočtu.

V rámci ostatních dotací z kapitoly Všeobecná pokladní správa přijaly obce a hl. m. Praha celkem 1,5 mld. Kč (neinvestiční dotace činily 1,3 mld. Kč a investiční 0,2 mld. Kč). Jednalo se především o prostředky poskytnuté na výkon agendy sociálně právní ochrany dětí (0,5 mld. Kč), účelové dotace spojené s přípravou a konáním voleb do Evropského parlamentu (0,3 mld. Kč), dofinancování příspěvku na výkon státní správy (0,3 mld. Kč) a navýšení příspěvku na výkon státní správy v oblasti sociálních služeb (0,2 mld. Kč).

Rozhodující část transferů, které vstupují do rozpočtů obcí, představují transfery poskytované přímo z rozpočtu jednotlivých kapitol státního rozpočtu. V průběhu 1. pololetí přijaly obce a DSO z rozpočtů ústředních orgánů státní správy finanční prostředky v celkové výši 22,9 mld. Kč, což představuje nárůst o 0,6 mld. Kč oproti srovnatelnému období předchozího roku. Na tomto zvýšení se podílí především neinvestiční transfery směřující do oblasti přímých nákladů na vzdělávání (pro hl.m. Prahu).

Z rozpočtu **Ministerstva práce a sociálních věcí** přijaly obce transfery v celkové výši 13,5 mld. Kč, což představuje oproti pololetí předchozího roku mírný pokles o 0,2 mld. Kč. Největší část z celkového objemu představují transfery na příspěvek na péči podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách a transfery na dávky pomoci v hmotné nouzi, dávky zdravotně postiženým občanům apod. Další prostředky byly obcím uvolněny na aktivní politiku zaměstnanosti a financování projektů z operačních programů zaměřených na zlepšení struktury pracovních míst, snížení nezaměstnanosti apod.

Ministerstvo práce a sociálních věcí uvolnilo navíc příspěvkovým organizacím zřízeným obcemi přímo (bez prostřednictví rozpočtu obce) prostředky ve výši 0,6 mld. Kč, a to v rámci dotačního titulu neinvestiční nedávkové transfery podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

**Přehled o transferech a půjčkách přijatých obcemi a DSO
ze státního rozpočtu a ze státních fondů v 1. pololetí 2009**

(v mil. Kč)

	Celkem	z toho:		
		Neinvestiční	Investiční	Půjčky
Poslanecká sněmovna Parlamentu	0,3	0,3		
Úřad vlády České republiky	0,3	0,3		
Ministerstvo zahraničních věcí	0,6	0,6		
Ministerstvo práce a sociálních věcí	13 481,0	13 380,0	101,0	
Ministerstvo vnitra	24,9	19,9	5,0	
Ministerstvo životního prostředí	1 346,9	45,7	1 301,2	
Ministerstvo pro místní rozvoj	896,3	312,1	584,2	
Grantová agentura	0,3	0,3		
Ministerstvo průmyslu a obchodu	0,2	0,2		
Ministerstvo dopravy	82,0	1,6	80,4	
Ministerstvo zemědělství	535,1	47,2	487,9	
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	6 504,4	6 504,4		
Ministerstvo kultury	61,9	60,7	1,2	
Ministerstvo zdravotnictví	2,0		2,0	
Národní fond	44,5	11,9	32,6	
Operace státních finančních aktiv	43,9	11,4	32,5	
VPS - transfery v rámci souhrn. dotač.vztahu	4 777,4	4 777,4		
VPS - ostatní transfery	1 485,2	1 321,2	164,0	
Státní zemědělský intervenční fond	850,3	167,8	682,5	
Státní fond životního prostředí	242,3	6,6	201,5	34,2
Státní fond dopravní infrastruktury	303,6	29,7	273,9	
Státní fond rozvoje bydlení	88,2	11,4	73,5	3,3
Státní fond pro podporu a rozvoj čes. kinem.	0,5		0,5	
C e l k e m	30 772,1	26 710,7	4 023,9	37,5

Z kapitoly **Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy** získaly obce transfery ve výši 6,5 mld. Kč, tj. o 0,3 mld. Kč více oproti srovnatelnému období roku 2008. Převážná část těchto účelových prostředků zahrnuje přímé náklady na vzdělávání (pro hl.m. Prahu), dotace na soukromé školy, další prostředky směřovaly na zvýšení nenárokových složek platů pedagogických pracovníků regionálního školství a posílení úrovně odměňování nepedagogických pracovníků. Obdobně jako v minulém roce byla podpořena protidrogová politika, prevence kriminality, projekty zaměřené na rozvoj a zkvalitnění vzdělávání apod.

Finanční prostředky ve výši 1,3 mld. Kč obdržely obce z kapitoly **Ministerstva životního prostředí**. Převážnou část tvořily investiční transfery realizované v rámci vodohospodářských projektů, určené na výstavbu a technickou obnovu kanalizací, čističek odpadních vod, revitalizaci vodních nádrží a rovněž obnovu ekologické stability krajiny. Další prostředky byly použity na podporu zkvalitnění nakládání s odpady a odstraňování starých ekologických zátěží, snižování rizika povodní, zlepšování kvality ovzduší apod.

Z kapitoly **Ministerstva pro místní rozvoj** přijaly obce účelové prostředky ve výši 0,9 mld. Kč, tj. o 0,2 mld. Kč méně oproti pololetí 2008. Transfery byly uvolněny na podporu regionálního rozvoje, na obnovu majetku postiženého živelní pohromou, na obnovu místních komunikací apod. V rámci Integrovaného operačního programu směřovaly prostředky na pořízení jednotných územně analytických podkladů a územních plánů, které slouží ke zjišťování a vyhodnocování stavu a vývoje území. Značná část prostředků byla rovněž uvolněna pro hl. m. Prahu prostřednictvím operačních programů Praha Adaptabilita (projekty v oblasti vzdělávání, zaměstnanosti a rozvoje lidských zdrojů ve výzkumu a vývoji apod.) a Praha Konkurenceschopnost (podpora projektů v oblasti veřejné dopravy, informačních a komunikačních technologií, zlepšování životního prostředí apod.).

Objem transferů z kapitoly **Ministerstva zemědělství** činil 0,5 mld. Kč a odpovídal přibližně úrovni srovnatelného období předchozího roku. Převážná část prostředků směřovala do oblastí investic na výstavbu a technickou obnovu vodovodů a úpraven vod, čistíren a kanalizací.

Zdroj příjmů pro obce představují rovněž transfery a půjčky ze státních fondů. Ze **Státního zemědělského intervenčního fondu** získaly obce v 1. pololetí transfery ve výši 0,9 mld. Kč. V rámci společných programů EU a ČR směřovaly prostředky především do obnovy a rozvoje vesnic, do občanského vybavení a služeb v obcích např. v oblasti školství, zdravotnictví, základní obchodní infrastruktury a sportovních aktivit. Dále byly v rámci ochrany rozvoje kulturního dědictví venkova podpořeny stavební obnovy památkových budov apod. V oblasti lesnictví byly realizovány akce týkající se lesnické infrastruktury a nákupu lesnické techniky.

Ze **Státního fondu životního prostředí** získaly obce finanční prostředky ve výši 0,2 mld. Kč. Největší část prostředků směřovala obdobně jako v předcházejících letech k ochraně vod a ovzduší, především se jednalo o realizaci opatření k ochraně zdrojů pitné vody, rozšíření obecních čistíren odpadních vod, rozšíření kanalizačních systémů, výstavbu veřejných částí přípojek apod. Rovněž byla podpořena opatření k ochraně přírody ve volné krajině a chráněných územích.

Účelové prostředky ve výši 0,3 mld. Kč získaly obce ze **Státního fondu dopravní infrastruktury** na výstavbu a obnovu silniční sítě statutárních měst, další prostředky byly určeny na financování dopravní infrastruktury v příslušných oblastech.

Celkové výdaje obcí v 1. pololetí dosáhly **116,6 mld. Kč**, což představuje 41,8 % úrovně předpokládané ročním rozpočtem a meziroční zvýšení o 5,4 mld. Kč.

Tabulka č. 8

Výdaje obcí a DSO k 30. červnu v letech 2007 - 2009

(v mil. Kč)

	2007	2008	2009	index	
				<u>2008</u> 2007	<u>2009</u> 2008
I. Běžné výdaje	83 390,7	87 144,3	89 401,4	104,5	102,6
z toho					
Platy a ostatní platby za provedenou práci	9 833,5	10 278,1	10 675,9	104,5	103,9
Nákup materiálu	1 743,3	1 749,7	1 830,6	100,4	104,6
Nákup vody,paliv,energ.,služeb a ost. nákupy	19 510,9	20 476,4	21 910,7	104,9	107,0
Výdaje na dopravní obslužnost	923,4	992,2	1 011,5	107,5	101,9
Neinvestiční transfery podnikatel. subjektům	7 755,7	7 575,0	7 892,7	97,7	104,2
Neinvestiční transfery nezisk. a podob. org.	4 487,9	4 767,3	5 288,7	106,2	110,9
Neinvestiční transfery příspěv. a podob. org.	14 631,1	14 959,8	15 381,9	102,2	102,8
Neinvestiční transfery obyvatelstvu	10 942,9	12 737,9	12 620,1	116,4	99,1
z toho: sociální dávky	10 733,5	12 507,6	12 350,1	116,5	98,7
II. Kapitálové výdaje	25 526,2	24 034,4	27 187,5	94,2	113,1
z toho:					
Investiční nákupy a související výdaje	19 331,4	18 984,6	22 822,9	98,2	120,2
Nákup akcií a majetkových podílů	434,4	400,5	269,6	92,2	67,3
Investiční transfery podnikatel. subjektům	4 050,7	3 187,4	2 739,4	78,7	85,9
Investiční transfery nezisk. a podobným org.	108,0	130,9	124,9	121,2	95,4
Investiční transfery příspěvk. organizacím	827,3	679,8	499,8	82,2	73,5
Výdaje celkem	108 916,9	111 178,7	116 588,9	102,1	104,9

Běžné výdaje činily 89,4 mld. Kč, což znamená 45,9 % úrovně předpokládané rozpočtem. Ve srovnání s pololetím předchozího roku se běžné výdaje zvýšily o 2,3 mld. Kč. Vývoj naznačuje určité zpomalení tempa nárůstu běžných výdajů, neboť v uplynulých třech letech dosahoval nárůst běžných výdajů mezi pololetími 3,7 – 5,9 mld. Kč.

Největší položku běžných výdajů tvoří náklady na nákup vody, paliv, energie, služeb a ostatní nákupy. V hodnoceném období dosáhly 21,9 mld. Kč, což znamená nárůst mezi srovnatelnými pololetími o 1,4 mld. Kč. Výdaje na neinvestiční transfery příspěvkovým a

podobným organizacím činily 15,4 mld. Kč a proti pololetí předchozího roku se zvýšily o 0,4 mld. Kč. Naproti tomu objem neinvestičních transferů obyvatelstvu, který dosáhl 12,6 mld. Kč, se mírně snížil (o 0,1 mld. Kč). Na platy a ostatní platby za provedenou práci včetně povinného pojištění placeného zaměstnavatelem obce vynaložily 14,1 mld. Kč (tj. o 0,4 mld. Kč více oproti pololetí minulého roku). Značné objemy prostředků směřovaly rovněž na neinvestiční transfery podnikatelským subjektům (7,9 mld. Kč) a neinvestiční transfery neziskovým a podobným organizacím (5,3 mld. Kč).

Kapitálové výdaje obcí činily 27,2 mld. Kč. Na rozdíl od předchozích třech let, kdy mezi pololetími docházelo k jejich poklesu, zaznamenaly poměrně dynamický nárůst. Zvýšily se o 3,2 mld. Kč, což představuje 13,2 %.

K nárůstu kapitálových výdajů však došlo pouze na položce investiční nákupy a související výdaje, které činily 22,8 mld. Kč, což je o 3,8 mld. Kč více oproti pololetí minulého roku. Vývoj této položky naznačuje, že obce začaly realizovat dosud odkládané investiční projekty spolufinancované z evropských fondů.

V ostatních položkách, kterými jsou nákup akcií a majetkových podílů, investiční transfery podnikatelským subjektům, investiční transfery neziskovým a podobným organizacím a investiční transfery příspěvkovým organizacím, se výdaje obcí snížily.

4. Příjmy a výdaje regionálních rad regionů soudržnosti

Rozpočty regionálních rad regionů soudržnosti jsou součástí veřejných rozpočtů od poloviny roku 2006, kdy byly regionální rady ustaveny jako řídicí orgány regionálních operačních programů, jejichž prostřednictvím jsou čerpány finanční prostředky na projekty spolufinancované ze strukturálních fondů Evropské unie.

Rozpočet na rok 2009 předpokládá příjmy regionálních rad ve výši 7,5 mld. Kč a výdaje ve shodném objemu, tzn. vyrovnané rozpočtové hospodaření. Rozhodující část příjmů regionálních rad představují transfery ze státního rozpočtu, stanovené ve výši 7,3 mld. Kč. Uvedený objem zahrnuje jak prostředky fondů EU, tak vlastní zdroje státního rozpočtu. Další

část příjmů regionálních rad tvoří transfery od krajů na financování provozních výdajů, které jsou předpokládány ve výši 0,2 mld. Kč.

Skutečná výše příjmů a výdajů regionálních rad závisí na rozsahu projektů, které jsou prostřednictvím regionálních operačních programů v příslušném roce financovány ve vztahu ke krajům, obcím i k dalším subjektům. Z výsledků čerpání příjmů a výdajů za 1. pololetí vyplývá, že v tomto roce se již plně rozběhla realizace schválených projektů jednotlivých regionálních operačních programů a s tím spojené poskytování dotací.

Tabulka č. 9

Příjmy a výdaje regionálních rad regionů soudržnosti

(v mil. Kč)

Ukazatel	skutečnost k 30.6.2008	rozpočet 2009		skutečnost k 30.6.2009	% plnění rozpočtu
		schválený	po změnách		
Nedaňové příjmy	24,2			22,6	
z toho : příjmy z úroků	23,9			21,4	
Kapitálové příjmy	.			0,1	
Přijaté transfery (po konsolidaci)	2 858,4	8 726,7	7 515,5	5 749,6	76,5
z toho:					
- ze státního rozpočtu	2 797,2	8 526,7	7 315,5	5 634,2	
- z rozpočtu krajů	61,2	200,0	200,0	115,4	
Příjmy celkem (po konsolidaci)	2 882,5	8 726,7	7 515,5	5 772,3	76,8
Běžné výdaje (po konsolidaci)	234,1	7 466,8	901,5	307,1	34,1
Kapitálové výdaje (po konsolidaci)	43,5	1 259,9	6 614,0	3 693,7	55,8
Výdaje celkem (po konsolidaci)	277,6	8 726,7	7 515,5	4 000,8	53,2
Saldo příjmů a výdajů (po konsolidaci)	2 604,9	0,0	0,0	1 771,5	.

Regionální rady přijaly do svých rozpočtů **celkem 5,8 mld. Kč**. Z toho 5,7 mld. Kč tvořily dotace ze státního rozpočtu, z kapitoly Ministerstva pro místní rozvoj, které je zprostředkovatelem finančních toků z rozpočtu EU. Z rozpočtů krajů získaly regionální rady 0,1 mld. Kč

Výdaje regionálních rad činily **4,0 mld. Kč**, oproti pololetí minulého roku byly vyšší o 3,7 mld. Kč. Nárůst byl koncentrován do oblasti kapitálových výdajů, které dosáhly celkové výše 3,7 mld. Kč; největší objem prostředků směřoval do veřejných rozpočtů územní úrovně (2,8 mld. Kč) a dále pak podnikatelským subjektům (0,6 mld. Kč). Běžné výdaje činily 0,3 mld. Kč a ve srovnání s pololetím předchozího roku se zvýšily pouze o 0,1 mld. Kč. Hospodaření regionálních rad tak v 1. pololetí skončilo přebytkem ve výši 1,8 mld. Kč.

Hlavní město Praha, které vykonává činnost řídicího orgánu operačních programů pro region soudržnosti Praha spolufinancovaných z prostředků EU přijalo ze státního rozpočtu (z kapitoly Ministerstva pro místní rozvoj) na realizaci OP Adaptabilita a OP Konkurenceschopnost celkem 0,8 mld. Kč a zhruba ve stejném rozsahu poskytlo prostředky na financování jednotlivých projektů.

5. Zadluženost

Ke konci 1. pololetí 2009 vykázaly **obce** (vč. jimi zřizovaných příspěvkových organizací) celkový dluh ve výši **76,7 mld. Kč**, což znamená snížení ve srovnání s koncem minulého roku o 3,4 mld. Kč (tj. pokles o 4,2 %).

V celkovém objemu zadluženosti obcí mají nadále nejvyšší váhu bankovní úvěry, jejichž podíl ke konci pololetí vzrostl a činil téměř 63,9 % celkové zadluženosti. Emitované komunální dluhopisy se na celkové zadluženosti podílely zhruba 24,3 % a zbývající část tvořily přijaté návratné finanční výpomoci a půjčky ze státního rozpočtu, státních fondů (Státní fond bydlení, Státní fond životního prostředí) a ostatní dlouhodobé závazky.

Tabulka č. 10

Souhrnné údaje o zadluženosti obcí ČR od roku 2001

(v mld. Kč)

Ukazatel	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	k 30.6.2009
Úvěry	22,6	27,3	35,2	38,5	43,7	47,1	46,7	47,4	49,0
Komunální dluhopisy	13,3	15,9	21,7	23,9	23,5	22,9	22,6	22,7	18,6
Přijaté návratné finanční výpomoci a ostatní dluhy	12,4	12,6	13,5	12,4	11,8	10,9	9,9	10,0	9,1
Celkem	48,3	55,8	70,4	74,8	79,0	80,9	79,2	80,1	76,7

V průběhu 1. pololetí přijaly obce úvěry a půjčky ve výši 5,6 mld. Kč a uhradily splátky jistin ve výši 4,9 mld. Kč, tzn. převažovalo čerpání úvěrů a půjček nad jejich splácením. Růst zadluženosti byl zaznamenán pouze na položce „úvěry“, které obce čerpají zejména od peněžních ústavů a využívají je především na rozvoj místní infrastruktury, občanské vybavenosti, na akce související s ochranou životního prostředí, a v tomto roce také

k částečnému vyrovnání propadu daňových příjmů. Zbývající dvě položky zaznamenaly pokles, a to zejména položka komunální dluhopisy, kde bylo snížení způsobeno splátkou jistiny II. emise dluhopisů hl. m. Prahy v celkovém objemu 200 mil. €.

Na celkové zadluženosti obcí se stále výrazně podílí zadluženost čtyř největších měst (hlavní město Praha a města Brno, Ostrava a Plzeň), jejichž dluh tvoří zhruba 54 % celkové zadluženosti obcí. Celková výše dluhu vykázaná těmito městy činila ke konci 1. pololetí 41,5 mld. Kč.

Tabulka č. 11

Souhrnné údaje o zadluženosti hl. m. Prahy, Brna, Ostravy a Plzně od roku 2001

(v mld. Kč)

Ukazatel	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	k 30.6. 2009
Úvěry	8,3	10,8	16,8	18,7	21,7	21,4	20,8	20,5	20,4
Komunální dluhopisy	13,3	15,9	21,7	23,9	23,5	22,9	22,6	22,7	18,6
Přijaté návratné finanční výpomoci a ostatní dluhy	2,6	2,9	3,9	3,3	3,2	3,1	2,9	2,6	2,5
Celkem	24,2	29,6	42,4	45,9	48,4	47,4	46,3	45,8	41,5

Podíl zadluženosti čtyř největších měst na celkové zadluženosti obcí se ve srovnání s koncem roku 2008 snížil o 3,1 p.b. a pokračuje tak v klesajícím trendu předchozích let.

Tabulka č. 12

Vývoj podílu zadluženosti hl. m. Prahy, Brna, Ostravy a Plzně na celkové zadluženosti obcí od roku 2001

(v mld. Kč)

Ukazatel	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	k 30.6. 2009
Celková zadluženost obcí	48,3	55,8	70,4	74,8	79,0	80,9	79,2	80,1	76,7
Zadluženost obcí bez 4 největších měst	24,1	26,2	28,0	28,9	30,6	33,5	32,9	34,3	35,2
Zadluženost 4 největších měst	24,2	29,6	42,4	45,9	48,4	47,4	46,3	45,8	41,5
% podíl 4 největších měst na celkovém zadlužení obcí	50,1	53,0	60,2	61,4	61,3	58,6	58,5	57,2	54,1

Dobrovolné svazky obcí vykázaly ke konci pololetí zadluženost ve výši **2,3 mld. Kč**, ve srovnání s koncem roku 2008 se dluh snížil o 0,2 mld. Kč. Dluh je tvořen především úvěry, které činí 2,0 mld. Kč, zbývající část představují přijaté návratné finanční výpomoci. Dobrovolné svazky obcí využívají získané prostředky především na rozvoj a obnovu místní infrastruktury a na akce související s ochranou životního prostředí.

Kraje (vč. jimi zřízených příspěvkových organizací) vykázaly ke konci 1. pololetí zadluženost ve výši **16,3 mld. Kč**, z toho úvěry činily 13,7 mld. Kč a přijaté návratné finanční výpomoci 2,6 mld. Kč (kraje neemitovaly žádné komunální dluhopisy). Ve srovnání s koncem předchozího roku se zadluženost krajů zvýšila o 11,6 % (tj. o 1,7 mld. Kč). Některé kraje pokračují v čerpání úvěrů poskytnutých Evropskou investiční bankou, které jsou využívány zejména na akce spojené s investicemi do regionální infrastruktury. Čerpání úvěrů bývá rozloženo do několika tranší se splatností v rozmezí 10 až 25 let.

Tabulka č. 13

Souhrnné údaje o zadluženosti krajů a jimi zřízených příspěvkových organizací od roku 2001

(v mld. Kč)

Ukazatel	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	k 30.6.2009
Zadluženost celkem	0,0	0,0	1,3	1,5	2,9	7,7	10,4	14,6	16,3

Regionální rady regionů soudržnosti v průběhu 1. pololetí snížily svou zadluženost ze 7,0 mil. Kč, vykázanou ke konci minulého roku, na 1,0 mil. Kč. Celá tato částka představuje přijatou návratnou finanční výpomoc mezi rozpočty. Regionální rady regionů soudržnosti i nadále hospodaří bez přijatých úvěrů.

Územní rozpočty k 30.6.2009 vykázaly v souhrnu zadluženost ve výši **95,3 mld. Kč**, což je téměř o 2 % méně než ke konci předchozího roku.